

Programma 2020-2021 update 09-03-2021

PROGRAMMAPLAN VEILIGE ENERGIETRANSITIE

Inleiding

De energietransitie is in volle gang. In een hoog tempo worden door publieke en private partijen initiatieven ontwikkeld en ook al tot uitvoering gebracht, al dan niet gedreven door politieke en bestuurlijke druk. Uit incidenten en casuïstiek blijkt dat aspecten rond de veiligheid van de energietransitie, zoals regelgeving, richtlijnen voor advisering en handelingsperspectieven voor repressie achter blijven en de initiatieven sneller lopen dan we thans bij kunnen benen. Daarom zijn extra inspanningen nodig om een inhaalslag te maken.

Het veiligheidsvraagstuk in de energietransitie laat zich kenmerken door een uitgebreid en divers veld van actoren en netwerken. Ook binnen de veiligheidsregio's, Brandweer Nederland en het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) zijn tal van initiatieven gaande om de veiligheid rondom de Energietransitie het hoofd te bieden.

Men is binnen de veiligheidsregio's naarstig op zoek naar handelingsperspectieven en antwoorden. Veiligheidsaspecten rondom de energietransitie blijken dan ook een levendig onderwerp te zijn binnen de veiligheidsregio's. Het heeft reeds geleid tot diverse producten op regionaal en landelijk niveau, voor zowel risicobeheersing als repressie. Ook is er de input in- en deelname aan landelijke gremia rond wet- en regelgeving en wordt input gegeven voor beantwoording van Kamervragen.

Om structuur te geven aan de verdere ontwikkeling van kennis, handelingsperspectieven en beleidsbeïnvloeding rondom de energietransitie is op initiatief van Brandweer Nederland, ten behoeve van de Veiligheidsregio's, de *Stuurgroep Energietransitie* in het leven geroepen. De stuurgroep heeft het *Koersdocument Veilige energietransitie* geschreven teneinde eenduidigheid te bewerkstelligen en richting te geven aan de genoemde en te ontwikkelen initiatieven.

De kern van het koersdocument betreft drie sporen:

Spoor 1: beleid en wet -en regelgeving beïnvloeden.

Zo vroeg mogelijk aansluiting vinden bij overleggremia (op landelijk, regionaal en lokaal niveau) waar beleid rondom energietransitie wordt vormgegeven. Onderliggende doel is om veiligheid bij de energietransitie gewicht mee te geven.

Spoor 2: beheersing van risico's in het ontwerp/de ruimtelijke ontwikkeling.

De regio's moeten de juiste kennis en kunde in huis hebben om aan de voorkant (bij ontwikkelopgaven) mee te kunnen denken en het bevoegd gezag te kunnen adviseren over bijv. de komst van windmolens, buurtbatterijen, zonneparken, waterstofinstallaties etc. Hier ligt een belangrijke relatie naar de Omgevingswet. Ook publiekscommunicatie/voorlichting (handelingsperspectief) kan in dit spoor worden opgepakt om risico's op voorhand te voorkomen of beperken.

Spoor 3: veilig en doelmatig op kunnen treden bij incidenten.

Ondanks de inspanningen bij spoor 1 en 2 zullen er incidenten i.r.t. de energietransitie plaatsvinden. Om veilig en doelmatig op te kunnen treden is het belangrijk dat er de juiste kennis, kunde en materieel aanwezig is om incidenten te beheersen c.q. te bestrijden.

Deze drie sporen vormen de basis voor het programmaplan *Veilige Energietransitie* van Brandweer Nederland. Daarin wordt dan ook gemeld dat 'veiligheid', naast betrouwbaarheid en betaalbaarheid, een voorwaarde is voor het ontwikkelen van nieuwe energieprojecten. Aangezien veiligheid een voorwaarde¹ is, dienen de veiligheidsregio's bij te dragen aan een veilige energietransitie.

Programmaplan

In dit programmaplan wordt inzicht gegeven in lopende projecten en initiatieven rondom de veiligheid van de Energietransitie. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de in het Koersdocument genoemde drie sporen en de

¹ *Energieagenda 2016, Min van EZ*

door het lectoraat Energie- en Transportveiligheid van het IFV gehanteerde onderwerp-indeling² van duurzame energiebronnen. Van daaruit worden de leemtes en behoeftes benoemd die vervolgens langs verschillende activiteiten binnen het netwerk rond de Veilige Energietransitie moeten leiden tot gerichte producten en resultaten. Daarnaast is het wenselijk om de bij de veiligheidsregio's aanwezige kennis en kunde te verbinden en te bundelen en zoveel mogelijk voor elkaar beschikbaar te maken.

Om resultaten te boeken en draagvlak te krijgen voor de gevonden oplossingen is het noodzakelijk alle regio's te betrekken bij het vinden van de antwoorden. Zij zijn tenslotte degenen die adviseren, de operationele voorbereiding- en de repressie moeten uitvoeren. Om de behoeftes nader te kennen en de leemtes te vullen zal dan ook nadrukkelijk gebruik worden gemaakt van de bestaande netwerken binnen de veiligheidsregio's.

² Zoals genoemd in het *Infoblad energietransitie ten behoeve van veiligheidsregio's* en nader gespecificeerd zoals in "de lijst met onderwerpen energietransitie om samen met districten op te pakken" van Nils Rosmuller aan de Programmaraad Incidentbestrijding, Vakgroep Energie- en Transportveiligheid dd. 24 januari 2020

1 Stand van zaken

1.1 INVENTARISATIE

In tabelvorm vatten we de resultaten samen van onze inventarisatie van onderwerpen rondom de energietransitie die relevant zijn voor de brandweer/veiligheidsregio's. De tabel hieronder is als volgt opgebouwd. In de bovenste rij staan de kernonderdelen/sporen van de koersnotitie: beïnvloeding van beleid, wet- en regelgeving (1), risicobeheersing (2) en incidentbestrijding (3).

In de vier meest-linker kolommen staan de (sub-)onderwerpen van de energietransitie met een verwijfsnummer. De cellen die als gevolg van de rijen en kolommen ontstaan zijn gevuld met de stand van zaken op desbetreffend gebied. De drie meest-rechter-kolommen geven inzicht in behoeftes, ons voorstel voor de prioritering van dit onderwerp en onze inschatting van de termijn waarop resultaten gerealiseerd kunnen worden. 'Quick win' staat voor te realiseren binnen één kwartaal (vanaf start activiteit), 'korte termijn' binnen een halfjaar en 'lange termijn' meer dan een half jaar. De kleur van de cellen geeft onze conclusie en voorstel aan de leden van de stuurgroep weer.

Kleurlegenda bij de cellen in de tabel.

Kleur	Betekenis
Groen	Geen actie nodig. Dit onderwerp loopt al goed
Geel	Product is reeds beschikbaar, controle of actualisatie noodzakelijk is
Oranje	Reeds lopend onderzoek of regionaal beschikbaar
Rood	Slechts summier onderzoek of ontbreekt in zijn geheel
Grijs	Cel niet van toepassing

In de meest linker kolom is ook weergegeven bij welk district een onderwerp is belegd. (N-3, O-5 etc)

De blauw gemarkeerde rijen zijn nieuw toegevoegd.

	Onderwerp	Subonderwerp	Aanvulling	Spoor 1	Spoor 2	Spoor 3	Behoeft	Voorgestelde prioriteit	Realisatietermijn
1	Windturbines			Afdoende regelgeving	Voldoende afgedekt	Handelingsperspectief gereed	-	-	-
2.1	Zonnepanelen	Woningen		Summiere wetgeving Aansluiting	Voldoende afgedekt	Handreiking in de maak	Lobby voor wetgeving rondom zonnepanelen	Hoog	Lange termijn
2.2		Bedrijven		Summiere wetgeving	Voldoende afgedekt	Handreiking in de maak	Lobby voor wetgeving rondom zonnepanelen	Hoog	Lange termijn
2.3		PGS-loodsen		Summiere wetgeving	Handreiking in ontwikkeling	Handreiking in de maak	Lobby voor wetgeving rondom zonnepanelen, geen specifieke behoefte in relatie tot PGS.	Hoog	Lange termijn
2.4 M-3		Zonneweides		Summiere wetgeving, niet integraal (versplinterd)	Ontbreekt	Handreiking in de maak	Duidelijke wet- en regelgeving, landelijk handelingsperspectief voor RB en IB	Hoog	Wetgeving lange termijn, handelingsperspectieven korte termijn
3.1 Z-6	Elektrificatie en transport	Voertuigen		VR's geen speler	VR's geen speler	Handelingsperspectief gereed	Duidelijke wet- en regelgeving, druk opvoeren bij OEM's	Hoog	Wetgeving lange termijn,
3.2		Spoor	25kV overgang	VR's geen speler	VR's geen speler	Regionaal beschikbaar (HSL, Betuweroute)	Landelijke uitrol 25kV procedure (indien omschakeling)	Laag	Quick win
3.3		Water	Walstroom en batterijen	Ontbreekt voor innemen van nieuwe energievormen	Ontbreekt	Ontbreekt	Aanpassing procedures SBB Advisering rondom laadpunten	Middel	Lange termijn
3.4		Luchtvaart		VR's geen speler	Check	Check		Laag	Lange termijn
3.5 Z-6		Parkeergarages		Lobby gaande	Voldoende afgedekt	Voldoende afgedekt	Sprinklers in Bouwbesluit	Hoog	Middellange termijn
3.6		Tunnels		Huidige wetgeving	Huidige handreikingen	Huidige handreikingen	Controleren of het huidige voldoet	Laag	Quick win
4.1 O-5	Elektrificatie en opslag	Thuisbatterijen (<20kWh)		Ontbreekt	Huidige handreikingen	Handelingsperspectief in ontwikkeling	Duidelijke wet- en regelgeving,	Hoog	Wet- en regelgeving lange termijn,

	Onderwerp	Subonderwerp	Aanvulling	Spoor 1	Spoor 2	Spoor 3	Behoeft	Voorgestelde prioriteit	Realisatietermijn
4.2 W-4		Energie Opslag Systemen (>20kWh)		PGS 37	Huidige handreikingen	Handelingsperspectief in ontwikkeling	Duidelijke wet- en regelgeving,	Hoog	Wet- en regelgeving lange termijn,
4.3 W-4		Bedrijfsmatige opslag van Li-ion accu's		PGS 37	Huidige handreikingen	Handelingsperspectief in ontwikkeling			
5.1	Biomassa	Opslag		Afdoende regelgeving	Huidige handreikingen	Reeds bestaande procedures	-	-	-
5.2		Installaties		Summiere wetgeving	Ontbreekt	Reeds bestaande procedures	Wetgeving kleinschalige installaties ontbreekt, daardoor eveneens handelingsperspectief advisering RB kleinschalig	Middel	Lange termijn
6	Geothermie			Mijnbouw wet	Onderzoek loopt	Voldoende afgedekt	Handelingsperspectief en advisering RB	Laag	Korte termijn
7.1	Duurzaam bouwen	Bouwen in hout		Afdoende regelgeving	Onderzoek loopt	Huidige handreikingen	Controleren of huidige brandscenario's voldoen bij bouwen in volledig hout	Laag	Quick win
7.2		Biobased bouwen	Natuurlijke en hergebruikte producten	Summiere wetgeving	Onderzoek loopt	Reeds bestaande procedures	Duidelijke richtlijnen over materiaalgebruik (spoor 1), pragmatische handreiking hoe om te gaan met dergelijke materialen (spoor 2)	Middel	Lange termijn
7.3		Groene gebouwen	Gevels en daken met bomen	Afdoende regelgeving	Onderzoek loopt	Reeds bestaande procedures	Handreiking exotische bekleding	Laag	Korte termijn
7.4		Demontabele gebouwen		Summiere wetgeving	Onderzoek loopt	Reeds bestaande procedures	Zie biobased bouwen	Middel	Lange termijn
7.5		Energieneutraal		Afdoende regelgeving	Onderzoek loopt	Onderzoek loopt	Behoeft volgt uit onderzoek		
8.1	CO2	Opslag		Mijnbouw wet	Ontbreekt	Losse regionale handelingsperspectieven	Handelingsperspectief en advisering RB en optreden IB	Laag	Korte termijn
8.2		Transport		Afdoende regelgeving	Ontbreekt handelingsperspectief advisering irt transport voor CO2-gebruik.	Losse regionale handelingsperspectieven	Handelingsperspectief advisering in afwachting Omgevingswet. Landelijk handelingsperspectief IB	Laag	Quick win

	Onderwerp	Subonderwerp	Aanvulling	Spoor 1	Spoor 2	Spoor 3	Behoefte	Voorgestelde prioriteit	Realisatietermijn
8.3		Gebruik		Afdoende regelgeving	Voldoende afgedekt	Losse regionale handelingsperspectieven	Landelijk handelingsperspectief IB	Laag	Quick win
9.1 N-3	Waterstof	woningen		Ontbreekt	Voldoende afgedekt	In ontwikkeling	Lobbywerk spoor 1 en wat volgt uit IFV studie	Hoog	Lange termijn
9.2 Z-6		Brandstof	Voertuigen	Summiere wetgeving	VR's geen speler	Reeds bestaande procedures	Duidelijke wet- en regelgeving	Hoog	Lange termijn
9.3 N-3			Elektriciteit	Summiere wetgeving	Ontbreekt	Reeds bestaande procedures	Duidelijke wet- en regelgeving, handelingsperspectief RB	Hoog	Lange termijn
9.4		Opslag van H2	Ammoniak	Ontbreekt	Ontbreekt	Ontbreekt			
9.5 NW 4			Onder druk	Ontbreekt	Ontbreekt	Ontbreekt			
9.6 NW 4		Transport van H2		Huidige wetgeving	Ontbreekt	Ontbreekt			
10	Multifuel tankstations			Ontbreekt	Voldoende afgedekt	In ontwikkeling	PGS norm, rest behoefte volgt uit IFV studie	Hoog	Lange termijn

Verantwoording: om te komen tot een zo juist mogelijk beeld is contact gezocht met specialisten in de diverse regio's en het IFV. Ook is er gebruik gemaakt van de reeds beschikbare kennisdocumenten en publicaties van Brandweer Nederland en het IFV.

1.2 ORGANISATORISCHE ASPECTEN

Naast de inventarisatie zoals weergegeven in bovenstaande tabel is het wenselijk enkele organisatorische aspecten te regelen.

1.2.1 Contacten met de regio's

Om uitvoering te kunnen geven aan de programma is het noodzakelijk de contacten met de regio's te structureren.

1. Per Veiligheidsregio is het wenselijk dat er een centraal aanspreekpunt is op het dossier Veilige Energietransitie.
2. Per District (groep van veiligheidsregio's) is het wenselijk dat er een onderwerp uit het dossier wordt "geadopteerd" en dat mede langs die weg invulling gegeven kan worden aan producten met behulp van de in die regio aanwezige expertise.
3. Persoonlijke contacten onderhouden met de contactpersonen in regio's en districten om de aandacht vast te houden en hiertoe deze ook bezoeken.
4. Het organiseren van afstemmingsbijeenkomsten, bijvoorbeeld met de stakeholders binnen een project en themabijeenkomst(en) voor kennisuitwisseling en netwerken.

1.2.2 Communicatie

Door middel van een communicatiemiddel zullen de veiligheidsregio's frequent op de hoogte worden gebracht van de ontwikkelingen binnen het programma. Onderwerpen die aan de orde kunnen komen: overzicht van alle contactpersonen per regio, per district met daarbij de geadopteerde onderwerpen, overzicht van lopende activiteiten, welke nieuwe producten beschikbaar zijn en informatie en bijzonderheden uit- en van de regio's, andere informatie gerelateerd aan energietransitie en veiligheid.

Het meest geschikte middel moet nog worden gekozen en te denken valt aan een (digitale) Nieuwsbrief Veilige Energietransitie of een speciale pagina binnen het bestaande platform.

2 Vervolgtraject

In de tabel staan per onderwerp de behoeftes weergegeven, evenals de voorgestelde prioriteit en de verwachte realisatietermijn.

Enkele van deze behoeftes zijn quick wins (op korte termijn, lees binnen een kwartaal) te realiseren:

- Landelijk handelingsperspectief incidentbestrijding windmolens
- Landelijke implementatie handelingsperspectief 25kV procedure (bij overschakeling op 25kV)
- Controle of huidige wetgeving en procedures rondom tunnels voldoen voor elektrische en waterstofvoertuigen
- Controle of huidige procedures incidentbestrijding voldoen bij bouwen in volledig hout
- Landelijk handelingsperspectief incidentbestrijding CO₂ transport
- Landelijk handelingsperspectief incidentbestrijding CO₂ opslag
- Landelijk handelingsperspectief incidentbestrijding CO₂ gebruik

De overige behoeftes kennen een langere realisatietermijn. We vragen de Stuurgroep Energietransitie de behoeftes te prioriteren en aan te geven waar zij actie op welke termijn nodig acht. Ook wordt de stuurgroep gevraagd aan te geven op welke termijn zij de acties afgerond wil zien. Dit wordt vervolgens doorvertaald in het Programma Veilige Energietransitie 2020-2021 van Brandweer Nederland.

Colofon

Kemperbergerweg 783
6861 RW Arnhem

Postbus 7010
6801 HA Arnhem

T 026 3552455
I www.brandweernederland.nl
E info@brandweernederland.nl

Auteurs: Willemjan Muysson & Tom Hessels [IFV]

Datum: 09-03-2021
Versie 2.6